

*Wijziging van de Prijzenwet betreffende aanwijzingen
op het gebied van de prijzen van goederen
en diensten*

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden bij brief dd. 25 februari 1964)

Nr. 5

ALGEMEEN

Met waardering heeft de ondergetekende in het voorlopig verslag op het onderhavige wetsontwerp er van kennis genomen, dat van verscheidene zijden is onderschreven, dat de Regering onder bijzondere omstandigheden, zoals deze zich b.v. thans voordoen, over een meer uitgebreid instrumentarium, dan thans in de Prijzenwet is voorzien, moet kunnen beschikken, teneinde tijdig een onaanvaardbare prijsontwikkeling te kunnen voorkomen.

Wanneer vele leden menen, dat bij het uitoefenen van de gevraagde bevoegdheden een zekere willekeur in optreden ten aanzien van individuele ondernemingen bijna niet te vermijden zou zijn, moge de ondergetekende opmerken, dat naar zijn oordeel aan het onderhavige ontwerp van wet voldoende waarborgen daartegen zijn vervat. Allereerst kan worden genoemd de vaststelling der criteria, aan welke moet zijn voldaan om een dergelijk optreden mogelijk te maken. Maar ook in het voorgeschreven overleg met de betrokkene en in de mogelijkheid van beroep zijn de nodige waarborgen tegen een willekeurig beleid gelegen.

De hier aan het woord zijnde leden ontlenu hun bezorgdheid te dezer zake mede aan een zekere ervaring, die recent zou zijn opgedaan bij het ter voorbereiding van genomen prijsmaatregelen met het bedrijfsleven gevoerde overleg. De ondergetekende moge er echter op wijzen, dat belanghebbenden ook in het recente verleden steeds zijn gehoord. De bijzondere omstandigheden lieten echter in een aantal gevallen hiervoor weinig tijd, omdat een uiterst snelle reactie was geboden om de over een breed front zich voordoende golf van prijsverhogingen binnen aanvaardbare grenzen te houden. De zorgvuldigheid werd nimmer opgeofferd aan de urgentie van een slagvaardig beleid.

Naar aanleiding van de in de memorie van toelichting voorkomende zin: „tegen de vaststelling van prijsvoorschriften krachtens artikel 2 van de Prijzenwet is uiteraard geen beroep mogelijk” is door vele leden, waarbij zich een aantal andere leden aansloten, de vraag gesteld, hoe het woord „uiteraard” is te rijmen met het dezerzijds indertijd toegezegde ministeriële overleg over dit vraagstuk. De ondergetekende wijst erop, dat, zoals in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer bij de begroting 1964 (Gedrukt Stuk 7800, nr. 8, onder 123A) is medegedeeld, het overleg reeds enige tijd geleden is afgelopen. In genoemde memorie is gesteld, dat een beroep tegen algemeen verbindende voorschriften niet in het systeem der Nederlandse wetgeving past en dat ook naar de mening van de Ministers van Binnenlands Zaken en van Justitie voor wijziging van dat systeem voorshands geen aanleiding bestaat. De ondergetekende is dan ook van oordeel, dat in de memorie van toelichting bij het onderhavige wetsontwerp terecht is gesteld, dat tegen algemene prijsvoorschriften uiteraard — d.w.z. op grond van de aard dier voorschriften tegen de achtergrond van het systeem der Nederlandse wetgeving — geen beroep mogelijk is.

Voorts is door dezelfde leden gesteld, dat de in het ontwerp voorziene individuele prijsaanwijzingen niet, zoals de memorie van toelichting zegt, voorlopige maatregelen zijn doch veeleer tijdelijke maatregelen. De ondergetekende moge naar aan-

leiding hiervan er echter op wijzen, dat een voorlopige maatregel naar zijn aard altijd ook een tijdelijke maatregel is, zodat van een tegenstelling tussen beide categorieën van maatregelen geen sprake behoeft te zijn. Voorts is hij van mening, dat individuele prijsaanwijzingen, behalve tijdelijk, ook voorlopig zijn, aangezien zij slechts kunnen worden vastgesteld in een situatie, waarin ook aan een definitieve maatregel, namelijk een algemeen bindend prijsvoorschrift, kan worden gedacht.

Het is de ondergetekende niet geheel duidelijk, wat wordt bedoeld met de opmerking, dat een individuele prijsaanwijzing in tegenstelling tot een voorlopige maatregel ingevolge de Wet economische mededinging direct definitief wordt. Immers ook een zodanige voorlopige maatregel wordt direct definitief in die zin, dat hij terstond werkt, zonder dat het advies van de Commissie economische mededinging behoeft te worden afgewacht.

Gaarne wil de ondergetekende toezeggen aan het in lid 5 van artikel 3a voorgeschreven overleg met de betrokkene royaal uitvoering te geven. Daartoe zal zijns inziens steeds voldoende gelegenheid aanwezig zijn, aangezien — zoals in de memorie van toelichting reeds werd gesteld — een individuele maatregel zich slechts behoeft te baseren op een oordeel omtrent de met de prijsgedragsregels strijdige prijsvorming van een afzonderlijke onderneming.

Tegenover de mening van vele leden dat het juist zou zijn de geldingsduur der wijzigingswet zelf eveneens op één jaar te bepalen, dan wel deze naar de voorkeur van andere leden op maximaal twee jaar te stellen, moge de ondergetekende opmerken, dat de aan de Prijzenwet tot dusver gegeven uitvoering daartoe zijns inziens geen aanleiding heeft gegeven. Niet alleen is het in artikel 14 dier wet vervatte voorschrift, dat jaarlijks aan de Staten-Generaal over de toepassing der wet een verslag moet worden uitgebracht, een effectief middel gebleken tot gemeen overleg omtrent de opgedane ervaringen, daarnaast hebben de vele speciaal aan het prijsbeleid gewijde debatten daartoe ruimschoots gelegenheid geboden.

Aan de in artikel 3a, lid 2 en 3, vervatte bepalingen, dat een individuele maatregel na zes maanden expireert en binnen zes maanden nadien niet opnieuw kan worden uitgevaardigd, dient naar het oordeel van de ondergetekende een belangrijke betekenis te worden toegekend in dien zin, dat aldus wordt voorkomen, dat een individuele maatregel langer dan in het algemeen gemotiveerd is te achten, gehandhaafd zou kunnen worden. Als een individuele maatregel immers verdere prijsverhogingen blijkt te hebben kunnen voorkomen, heeft hij daarmee aan zijn doel beantwoord. Is er daarentegen sprake van een olievlekwerking, dan dient een algemene prijzenbeschikking te worden vastgesteld, voor welke beschikking overigens ingevolge artikel 2, tweede lid, van de wet ook een maximale geldingsduur is vastgesteld. Indien een individuele maatregel na zes maanden is geëxpireerd en zich daarna opnieuw in de branche een enkele afwijking zou voordoen, dan is het niet steeds noodzakelijk, dat onder inmiddels gewijzigde omstandigheden op grond van bedoelde afwijking een algemeen prijsvoorschrift zou dienen te worden afgekondigd. Zou zulks wel het geval zijn, dan zou het treffen van een dergelijke maatregel geheel passen in het systeem van de wet.

De ondergetekende wil gaarne erkennen, dat de rechtsfiguur van een tot één onderneming gerichte beschikking in ons rechtstelsel minder gebruikelijk is. De reden daarvan ligt vooral in het feit, dat daaraan in het algemeen geen behoefte bestaat. Waar die behoefte wel bestaat, is het ongebruikelijke van die rechtsfiguur tot dusverre geen voldoende reden geweest haar af te wijzen. Overigens kan behalve op de in het voorlopig verslag reeds genoemde gevallen van individuele voorschriften in de Wet economische mededinging en de individuele bevelen der Wet verzekering beschikbaar blijven van goederen, nog bij wijze van voorbeeld worden gewezen op de individuele bevelen ex artikel 2, vijfde lid, der Belemmeringenwet Privaatrecht (*Stb.* 1927, 159) en ex artikel 12a der Waterstaatswet 1900 (*Stb.* 196). Voorts moge worden herinnerd aan de talrijke wetten, die de mogelijkheid openen aan vergunningen of onthefingen voorschriften te verbinden; deze voorschriften verbinden

uitsluitend de houder van de vergunning of ontheffing en overtreding daarvan wordt door die wetten tot strafbaar feit gemaakt. De ondergetekende meent ten slotte, dat in de memorie van toelichting bij het aanhangige ontwerp duidelijk is uiteengezet, waarom hier aan deze in het algemeen ongebruikelijke rechtsfiguur de voorkeur moest worden gegeven.

De ondergetekende is de vele andere vervolgens aan het woord zijnde leden erkentelijk, dat zij zich in grote lijnen met het onderhavige ontwerp van wet kunnen verenigen.

In antwoord op de door deze leden gestelde vragen moge hij allereerst opmerken, dat de behoefte aan een wetswijziging, als thans voorzien, betrekkelijk nieuw is en met name is gevoeld onder de huidige omstandigheden, waarin het belang van een stringent prijsbeleid zo zeer op de voorgrond treedt. De korte ervaring met het beperkte instrumentarium van de uit het midden van 1961 daterende Prijzenwet in het jongste verleden opgedaan, heeft de behoefte aan verder gaande bevoegdheden van individuele aard duidelijk aan de dag doen treden.

Het feit, dat de onderhavige bevoegdheid de mogelijkheid opent tot ingrijpen in de individuele sfeer, is de voornaamste overweging geweest deze te omkleden met de waarborg, dat daaraan slechts uitoefening kan worden gegeven, indien en voor zolang in het sociaal-economische leven zich ten algemene spanningen van zeer ernstige aard voordoen.

In het kader van het door de ondergetekende gevoerde prijsbeleid wordt uiteraard tevens aandacht besteed aan prijsverhogingen in versluierde vorm, als b.v. door wijziging in de verpakking. Tot dusver heeft het met betrokkenen gevoerde overleg tot een zodanig bevredigend resultaat kunnen leiden, dat toepassing van de Prijzenwet te dien aanzien niet in overweging behoefde te worden genomen.

Voorzover er een behoefte zou ontstaan om naast het gebruikelijke jaarverslag en de min of meer regelmatige mondelinge behandeling van prijsaangelegenheden in de Staten-Generaal over de toepassing van artikel 3a van de wet tussentijds verslag uit te brengen, wil de ondergetekende gaarne toezeggen de vaste Commissie voor Economische Zaken van de Tweede Kamer in voorkomende gevallen over het door hem ten aanzien van individuele ondernemingen gevoerde beleid in te lichten.

Aangezien de verantwoordelijkheid met betrekking tot het prijsbeleid als onderdeel van het sociaal-economisch beleid naar de mening van de ondergetekende uitsluitend dient te berusten bij de centrale overheid, acht de ondergetekende het niet mogelijk beslissende bevoegdheden te dien aanzien over te dragen aan een maatschappelijke organisatie. Hij wijst de enkele hier aan het woord zijnde leden er voorts op, dat de Regering op verzoek van de Volksvertegenwoordiging een Commissie Prijzenwet in het leven heeft geroepen, waarin vertegenwoordigers van werknemers-, werkgevers- en consumentenorganisaties alsmede een aantal Kroonleden zitting hebben. De Regering heeft hierbij voor ogen gestaan, dat deze commissie de overheid in daarvoor in aanmerking komende gevallen zou adviseren over algemene problemen van het prijsbeleid en voorts zou dienen als gesprekcentrum ter discussiëring van het actuele beleid. In dit verband zij volledigheidshalve nog opgemerkt, dat ook in België de prijzencommissie slechts een adviserende instantie is.

De ondergetekende betreurt het, dat verscheidene leden voorshands van mening zijn, dat de te introduceren mogelijkheid niet zou zijn te beschouwen als een noodzakelijk complement op de bepalingen van de huidige wet. Dat de Sociaal-Economische Raad in dezen niet vooraf is gehoord — onder omstandigheden waarin de ontwikkeling van het prijsniveau de basis van het sociaal-economisch beleid dreigt aan te tasten — houdt naar zijn mening niet in, dat derhalve het voorliggende ontwerp kenmerken van een gelegenheidswetgeving in verwerpelijke zin zou dragen. De uitoefening van de bevoegdheid tot ingrijpen ten aanzien van individuele ondernemingen is slechts onder bijzondere omstandigheden na daartoe verkregen wettelijke machtiging mogelijk. Zulks behoeft nog niet in te houden, dat de voorgestelde artikelen te veroordelen zouden zijn als een in de wet niet thuisbehorend corpus alienum.

Naar aanleiding van de gestelde vraag, of in de huidige Prijzenwet individueel ingrijpen van de overheid totaal is uitgesloten, merkt de ondergetekende op, dat individueel ingrijpen in de zin van het vaststellen van een slechts voor één onderneming geldend prijsvoorschrift inderdaad niet mogelijk is. Dit volgt uit de bewoordingen van artikel 2 der Prijzenwet en zijdelings ook uit het feit, dat tegen voorschriften krachtens artikel 2 geen beroep mogelijk is.

In de considerans van de uit de direct aan de laatste wereldoorlog voorafgaande jaren daterende Prijsopdrivings- en hamsterwet waren inderdaad — tegen de historische achtergrond op begrijpelijke wijze — in de eerste plaats de omstandigheden vermeld van oorlog en oorlogsgevaar. Dit laatste had voornamelijk betrekking op de onder die omstandigheden te vrezen hamsterwoede en lust tot prijsopdriving. De met die (dreigende) oorlogsomstandigheden op één lijn gestelde andere buitengewone omstandigheden hebben in een reeks van jaren na de bevrijding talrijke malen de aanleiding gevormd tot toepassing dezer wet. Het kader, waarin de bedoelingen van de Prijzenwet zijn gesteld, is daarvan niet wezenlijk verschillend. Slechts het in dit kader niet gebruikelijke element van oorlogsrecht is daaraan terecht niet opnieuw verleend. Voorzover de ontwikkeling der prijzen daartoe — onder omstandigheden, dat het algemeen sociaal-economisch belang het treffen van een prijsmaatregel vereist — aanleiding geeft, kan van de in beginsel verleende bevoegdheden gebruik worden gemaakt. Aldus kan niet of nauwelijks worden gesproken van een ruimere armslag dan onder de Prijsopdrivings- en hamsterwet aanwezig zou zijn geweest en welke armslag als te vergaand zou moeten worden gekenschetst.

Naar aanleiding van de mening van de hier aan het woord zijnde leden, dat gedetailleerd ingrijpen in individuele gevallen strijdig is met wat in ons rechtsbestel gebruikelijk is, moge de ondergetekende herhalen, dat ook naar zijn mening individueel ingrijpen inderdaad minder gebruikelijk is, doch in bepaalde gevallen noodzakelijk kan zijn en dan allerminst strijdig met dat rechtsbestel behoort te zijn.

Omtrent de vraag naar de regeling van de bevoegdheden tot het ingrijpen in de prijzen in de E.E.G.-partnerlanden moge de ondergetekende verwijzen naar het in bijlage I bij deze memorie gegeven overzicht.

Aangezien de hier aan de orde zijnde wetswijziging betrekking heeft op de uitvoering van een bestaand beleid en in de algemene lijn hiervan geen verandering wordt aangebracht, meent de ondergetekende, dat deze wetswijziging geen onderwerp behoeft te zijn voor overleg met de partnerlanden en de Europese Commissie. In dit verband merkt de ondergetekende nog op, dat ook in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer inzake het ontwerp-Prijzenwet (Gedrukt Stuk 5349, nr. 8, blz. 4, linkerkolom) indertijd reeds is gesteld, dat de onderwerpelijke bevoegdheden ter zake van de prijsvorming als zodanig het E.E.G.-verdrag niet raken. Ten slotte kan nog worden verwezen naar artikel 102 van het Verdrag van Rome, waarin het handhaven van een stabiel prijsniveau wordt genoemd als een van de nastrevenswaardige doeleinden van de Europese markt. Ook van dat gezichtspunt uit gezien is de ondergetekende van oordeel, dat het gevoerde prijsbeleid een evenwichtige ontwikkeling der Europese integratie alleszins dient.

Uit hetgeen is vermeld in bovengenoemde bijlage bij deze memorie moge blijken, dat de principes zowel als de praktijk van het in de E.E.G.-landen gevoerde prijsbeleid uiteenlopen en dat van een Europees prijsbeleid niet kan worden gesproken. Uit een vergelijking met de situatie in Nederland kan wel de conclusie worden getrokken, dat in vele andere E.E.G.-landen op het gebied van de prijzen talrijke en veelal ingrijpende maatregelen kunnen worden getroffen en van kracht zijn.

De ondergetekende kan de mening van verschillende leden delen, dat de uitvaardiging van individuele maatregelen in de praktijk soms specifieke moeilijkheden met zich zal kunnen brengen. Met name is de vraag gesteld, waar de grens ligt tussen individuele beschikkingen en een maatregel van meer algemene strekking. Dit hangt uiteraard af van de omvang van de betrokken branche, het marktaandeel van de overtreders en

allerlei andere specifieke omstandigheden, zodat moeilijk creëert is aan te geven, wanneer een zodanig onaanvaardbaar prijsgedrag in een branche valt te constateren, dat in plaats van een of enkele individuele prijsbeschikkingen een algemene prijsbeschikking tot stand moet komen. Het in artikel 3a, lid 5, gegeven voorschrift tot voorafgaand overleg met betrokkenen, zal inderdaad een zekere vertraging tot gevolg hebben. De verste zorgvuldigheid doet een spoedprocedure, zoals die door het slot van artikel 2, vijfde lid, der wet bij een algemene maatregel is mogelijk gemaakt, hier niet voor invoering in aanmerking komen.

Met voldoening heeft de ondergetekende er kennis van genomen, dat het de verschillende hier aan het woord zijnde leden bijzonder heeft aangesproken, dat met de voorgestelde mogelijkheid ten opzichte van individueel ingrijpen mede voorkomen kan worden, dat door het afkondigen van een algemene prijsbeschikking op een gehele bedrijfstak een zekere blaam moet worden geworpen, welke op dat moment slechts één of enkele ondernemingen behoort te treffen. Het is gebleken in het overleg met het bedrijfsleven, dat aan dit argument grote betekenis moet worden gehecht.

In antwoord op het van verschillende zijden gedane verzoek te worden ingelicht omtrent de bedrijfstakken, waarvoor thans prijsmaatregelen zijn afgekondigd, is aan deze memorie een bijlage II toegevoegd, waarin een opsomming van de van kracht zijnde prijzenbeschikkingen is gegeven.

Zoals door de ondergetekende bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer van de brief van hem en zijn ambtgenoten van Sociale Zaken en Volksgezondheid en van Financiën van 3 februari 1964 inzake de algemene situatie op het gebied van lonen en prijzen (Gedrukt Stuk 7560, blz. 2) reeds tot uitdrukking is gebracht, is het dank zij een doelmatige organisatie en de inspanning van de desbetreffende beleids- en controle-ambtenaren mogelijk gebleken aan de vele werkzaamheden, welke uit de intensivering van het prijsbeleid gedurende de laatste maanden voortvloeien, op bevredigende wijze het hoofd te bieden. Het is dan ook niet nodig geweest aan de controle een meer steekproefsgewijs karakter te geven.

In de onderstaande tabel zijn de gevraagde gegevens over het verloop van lonen en prijzen vermeld. Voor 1964 en ten dele ook voor 1963 zijn ramingen opgenomen van het Centraal Planbureau. Voor de bouwnijverheid moest met gegevens over de m³-prijzen van woningwetwoningen worden volstaan.

Jaarlijkse procentuele mutaties	1961	1962	1963	1964
Loonsom per werknemer in bedrijven	5,7	7,5	8,—	16,—
Reële lonen	4,9	4,8	4,7	8,5
Prijspeil nationale bestedingen	1,6	3,2	4,—	7,—
Prijsindexcijfer van het levensonderhoud	0,8	2,6	3,2	7,—
waarvan:				
agrarische producten ..	0,3	6,3	3,7	—
industriële producten ..	— 0,3	0,5	1,8	—
diensten (inclusief bakkerijproducten)	2,4	2,7	4,4	—
m ³ -prijzen woningwetwoningen	3,—	6,—	6,5	—

De reden, waarom de memorie van toelichting op het onderhavige ontwerp slechts door de ondergetekende is getekend, is uitsluitend gelegen in de door de Regering steeds gevolgde gedragslijn het aantal contrasigns van wetten en de daarmee onvermijdelijk verbonden omslag en vertraging bij de administratieve voorbereiding der ontwerpen zoveel mogelijk te beperken (zie ook de Richtlijnen voor de wetgevingstechniek, richtlijn 58). Juist bij het onderhavige ontwerp werd het vermijden van elke onnodige vertraging door de aard der zaak geboden. De

ondergetekende wijst er overigens nog op, dat in alle gevallen waarin uitvoering aan artikel 3a van de wet zal worden gegeven, dit dient te geschieden door de Minister van Economische Zaken tezamen met de Minister wie het mede aangaat.

Artikelen

Artikel 3a, eerste lid. De bewoordingen van deze bepaling sluiten zoveel mogelijk aan bij die van het bestaande artikel 2, eerste lid, waarin eveneens tweemaal, in de aanhef en onder a, van de binnenlandse markt wordt gesproken.

De ondergetekende is overigens bij nadere overweging van oordeel, dat de aanhef van deze bepaling niet voldoende duidelijke

lijkt de bedoeling weergeeft. Bijgaande nota van wijzigingen voorziet hierin.

Artikel 3a, tweede lid. Het lijkt wenselijk nog uitdrukkelijk te bepalen, dat een individuele prijsaanwijzing vervalt, zodra voor de betrokken goederen een algemeen prijsvoorschrift wordt vastgesteld. De nota van wijzigingen voorziet hierin.

De beide andere in de nota van wijzigingen opgenomen wijzigingen betreffen misstellingen in het ingediende ontwerp.

De Minister van Economische Zaken,

J. E. ANDRIESEN.

BIJLAGE I

In *België* is de Minister van Economische Zaken krachtens de Besluitwet van 22 januari 1945 bevoegd maximumprijzen en handelsmarges vast te stellen voor goederen en diensten. Een aantal prijsvoorschriften is van kracht, zoals ten aanzien van flessenmelk, kookgas, laagspanningsstroom, farmaceutische specialiteiten, biscuits, banden, kachels, wasserijen en vensterglas. Voorts zijn fabrikanten en importeurs van een groot aantal artikelen, waaronder alle verticaal in prijs gebonden artikelen, krachtens een besluit van 8 oktober 1959 verplicht prijsverhogingen 21 dagen voor de datum van ingang bij het Ministerie van Economische Zaken te melden. De Belgische regering heeft onder meer ter vervanging van de hogergenoemde Besluitwet een ontwerp van wet (Wet Onerlijke Mededinging) aanhangig gemaakt.

In *Luxemburg* is de regering op grond van de Besluitwet van 8 november 1944 bevoegd hetzij per sektor, hetzij per produkt, maximumprijzen vast te stellen. Beschikkingen, welke een sektor betreffen, komen na een maand te vervallen, indien zij in de loop van die maand niet bij Groothertogelijk besluit worden bekrachtigd. Krachtens vorenvermelde Besluitwet kunnen ook bij Groothertogelijk besluit maximumprijzen of prijsvoorschriften worden uitgevaardigd. Ten aanzien van individuele bedrijven of afzonderlijke produkten kan ten slotte de Minister van Economische Zaken prijzenbeschikkingen uitvaardigen, die ook zonder bekrachtiging bij Groothertogelijk besluit geldig blijven.

In *Frankrijk* geeft de prijswetgeving, die stamt uit het begin van de tweede wereldoorlog, aan de overheid de bevoegdheid als volgt op te treden op het gebied van de prijzen:

1. Het bevroeden van prijzen. In het algemeen is bepaald, dat in principe de prijzen van goederen en diensten zijn bevroren op het niveau van de 1ste september 1939. In afwijking van dit voorschrift is echter voor vele goederen en diensten bepaald, dat een van de hieronder vermelde prijszettingmethoden wordt toegepast. Het aantal artikelen, waarvan de prijs geheel is vrijgelaten, is gering.

2. Het vaststellen van absolute maximumprijzen. Zulks is geschied o.m. voor melk, suiker, granen, grondnoten, oliehoudende zaden, ingevoerde boter, caseïne, ham, tarwemeel en een aantal zeevissoorten. In de industriële sektor gelden absolute maximumprijzen voor bepaalde kunstmeststoffen, courantpapier, brilleglazen en -monturen bij levering onder sociale regelingen, ingevoerde vaste brandstoffen en farmaceutische artikelen. Ook op het terrein van de dienstverlening en leveringen door openbare nutsbedrijven werden vele prijzen vastgesteld.

3. Het verstrekken van richtlijnen op basis, waarvan de ondernemer zelf zijn verkoopprijs kan berekenen. Dit systeem wordt thans toegepast voor wat betreft o.m. plantaardige oliën, methylalcohol, bepaalde vloeibare brandstoffen, kunstmest en bepaalde farmaceutische specialités.

4. Het vaststellen van prijzen in geval van individuele contracten, in het algemeen gesloten door openbare nutsbedrijven.

5. Het vaststellen van handelsmarges, hetzij in absolute bedragen, hetzij in procenten. Deze methode wordt thans toegepast voor o.m. vele levensmiddelen, verf, meubelen, ijzer- en staalprodukten en huizen.

6. Het goedkeuren van prijzen alvorens deze in rekening worden gebracht. In dit geval dienen de prijzen aan de desbetreffende overheidsdienst te worden voorgelegd, waarna deze in rekening kunnen worden gebracht, tenzij de betrokken dienst daartegen binnen 14 dagen bezwaar maakt. Deze methode wordt voor vele artikelen, zowel in de voedselvoorzienings- als in de industriële sektor toegepast. Ook enige ingevoerde artikelen vallen hieronder, evenals een aantal dienstverleningen.

7. Het verplichten tot het melden van prijzen en prijsverhogingen. Van deze bevoegdheid is gebruik gemaakt ten aanzien van die artikelen, welke niet onder de voorgaande categorieën zijn vermeld. Op basis hiervan is de overheid in staat het prijsverloop nauwkeurig te volgen, waarna gebruik kan worden gemaakt van één van de eerder vermelde methoden, indien daartoe aanleiding bestaat. Onder deze procedure vallen onder meer margarine, aluminium, zink, autobanden en bepaalde chemische produkten.

In het kader van het prijsbeleid in Frankrijk werd in september 1963 overgegaan tot bevrozing van de prijzen van alle industriële artikelen op het niveau van 31 augustus 1963.

Indien in de *Bondsrepubliek West-Duitsland* de noodzaak bestaat over te gaan tot regeling van de prijzen van goederen of diensten, dienen hiervoor van geval tot geval voorstellen tot het goedkeuren van wettelijke voorschriften te worden gedaan. In het algemeen wordt hiertoe slechts overgegaan indien zich ongewenste prijsontwikkelingen voordoen, bijvoorbeeld als gevolg van onvoldoende concurrentie.

Prijsvoorschriften zijn van kracht onder meer voor wat betreft electriciteit voor huishoudelijk gebruik, de meeste kunstmeststoffen en het vervoer, met inbegrip van het postverkeer. In het algemeen zijn bij deze prijsvoorschriften maximumprijzen vastgesteld bij levering aan de gebruiker. Binnen het kader van de landbouwpolitiek zijn bovendien van overheidswege maximumprijzen vastgesteld voor enkele agrarische artikelen, zoals melk, suiker en suikerbieten, terwijl de prijzen van andere agrarische artikelen, zoals granen en graanprodukten, slachtvee, vlees, gevogelte, eieren, boter etc. worden gecontroleerd, in het bijzonder door middel van marktverordeningen.

In *Italië* heeft de zogenaamde Interministeriële Prijzen Commissie de bevoegdheid prijzen van goederen en diensten (ook voor de uitvoer daarvan) vast te stellen. Indien van deze bevoegdheden gebruik wordt gemaakt, geschiedt dit in het algemeen in die vorm, dat maximumprijzen worden vastgesteld voor afzonderlijke bedrijfstakken en iedere schakel in de bedrijfstak.

Thans zijn van kracht prijsvoorschriften terzake van grond- en hulpstoffen voor de industrie, zoals vaste- en vloeibare brandstoffen, voor grondstoffen voor de landbouw, zoals kunstmest en chemicaliën, en voor levensmiddelen, zoals rijst, suiker en vlees. In de dienstensektor bestaan prijsvoorschriften onder meer voor electriciteit, gas, water, telefoon en vervoer.

BIJLAGE II

Overzicht van de thans geldende prijzenbeschikkingen

1. Prijzenbeschikking Ziekenhuizen, Sanatoria en Revalidatiecentra 1963 (*Stert.* 102);
2. Prijzenbeschikking vaste brandstoffen 1963 (*Stert.* 233; verb. *Stert.* 240; gew. *Stert.* 1964, 8);
3. Prijzenbeschikking witwasserij-industrie 1963 (*Stert.* 235; gew. *Stert.* 251);
4. Prijzenbeschikking metselbaksteen 1964 (*Stert.* 1963, 252; gew. *Stert.* 1964, 14);
5. Prijzenbeschikking brood 1964 (*Stert.* 1964, 5);
6. Prijzenbeschikking bejaardenoorden 1964 (*Stert.* 14);
7. Prijzenbeschikking dakpannen 1964 (*Stert.* 14);
8. Prijzenbeschikking tandtechnische werkstukken 1964 (*Stert.* 14);
9. Prijzenbeschikking rijwielpaarplaatsen 1964 (*Stert.* 14);
10. Prijzenbeschikking onderhoud kantoormachines 1964 (*Stert.* 14);
11. Prijzenbeschikking dekens 1964 (*Stert.* 14; verbeterde *Stert.* 18);
12. Prijzenbeschikking handbreigarens 1964 (*Stert.* 14);
13. Prijzenbeschikking glazenwasserswerkzaamheden 1964 (*Stert.* 21);
14. Prijzenbeschikking tafelgoed, beddelakens en slopen 1964 (*Stert.* 21);
15. Prijzenbeschikking frisdranken 1964 (*Stert.* 21);
16. Prijzenbeschikking patates frites en andere kleine eetwaren 1964 (*Stert.* 21);
17. Prijzenbeschikking vloerbedekking 1964 (*Stert.* 21);
18. Prijzenbeschikking melk en melkprodukten (*Stert.* 21).